

*Drum bun în lume,
carte frumoasă!
Mofilda*

AUREL ANGHEL

ULTIMA RĂTĂCIRE:
PÂRNOD

Roman

CUPRINS

7	ÎN LOC DE CUVÂNT ÎNAINTE
11	ULTIMA RĂTĂCIRE: PÂRNOD
261	SUFLETUL PĂMÂNTULUI SAU LUMEA LUI PÂRNOD
278	CĂRȚI PUBLICATE

ULTIMA RĂTĂCIRE: PÂRNOD

Motto

Aurul „gitanilor” strălucește în umbră și nechează în noapte.
(autor necunoscut)

Și... aud urmele cailor în liniștea nopții acompaniați de corul greierilor... pun capul pe un răzor, mă înfășor în șuba tatei adorm adânc umblând prin cer uitând de răzor, despărțitor de margini de cer și de lume călărind norii cu forme de cai, greierii îmi astupă urechile... și...sunt fericit. E vară, vară adâncă și clară, dinspre sud ropotele cailor, dând roată la movila lui Mihete, cetatea lui Dromihete, Crăsani, nume de sat, aud zgomot de copite, mă trezesc, încălec și fug din vis, pornesc spre satul meu... și... ajung la marginea altui sat plutind pe o apă, unda în care nu intrasem niciodată, Ialomița, mamă bună, mă trezește din nou și mă trimite acasă:

– Te-ai rătăcit copile, AUD GLASUL DIN CER...

...și... și nu va fi prima dată, vei rătăci mereu, până vei ajunge să plutești cu mine în satul fără nume, la marginea lumii cuvintelor.

*

– Ce știți voi, viața omului e un roman, fiecare cu romanul lui, dar romanul meu , se oprea brusc, își potrivea privirea în ochii celui pe care îl agățase și începea, de fiecare dată altă poveste. Nu erau toate legate de el, într-una din ele era doar în trecere, în altele oameni din

sat, din satele vecine, din armată, oameni de la deal, de unde aducea vin pentru Costică Mircea sau pentru cârciuma lui Marinică, de la munte, unde se ducea cu porumb și aducea țuică de prună, mere, prune uscate, poame din mere și din pere...

Pârnod era un nor călător printr-un spațiu dăruit lui din care se revărsau cuvinte, texte, povești, glume de tot felul, auzite, înmulțite sau inventate chiar de el.

*

«Anii trec fără să prindem de veste. Trec aparent la întâmplare, monoton, fără importanță. Și deodată, ca rezultat al acumulărilor, aluneci pe o bucată de soartă ca pe o pantă de clivaj. Începi să vezi cum viața se desenează în felii, precum cercurile pe trunchiul unui copac, sau ca foițele de grafit. Un fapt minuscul poate deveni determinant ca să-ți dai seama deodată de importanța ta și a celor din jur.»

De câțiva ani buni mă blocasem în amintiri, într-un trecut atât de îndepărtat, irecuperabil, uneori, amintirile, luminile care veneau de acolo erau din ce în ce mai estompate și mai rare. Cele din vis reveneau cu o frecvență tot mai mare și de aceea începuse să-mi încurce planurile. Vis sau realitate? Simțeam că se produsese o ruptură, ori era cazul să se producă odată. Obiectivarea se realiza greu, încercam, scriam, reveneam, ștergeam, iar încercam, rezultatul nu-mi dădea bucuria de acum câțiva ani, când mă așezam la masa de scris și stăteam ore în șir pironit în amintire, construind din cuvinte o lume în culori și mirosuri locale, mă năpădeau fragmente din lecturile, tot de demult și ele... Uneori lăsa scrisul, luam cărțulia bibliofilă cu poezii alese din Esenin și cartea se deschidea la Scrisoare mamei, alteori mi se năzărea că m-am rătăcit complet, o vedea pe bunica stând toată noaptea în poartă așteptându-mă... mi-a spus odată, „am visat maică urât, te-am visat că te-ai bătut cu Fane Moraru și că îți tăia o mână,

n-am mai putut să dorm, dar bine că ai ajuns acasă, ți-e foame, hai să-ți dau ceva, mai e un pic de tocană de pui, hai mănâncă, nu te culca nemâncat...”

Altă dată, citind „Spovedania unui derbedeu”, deschideam fereastra, trăgeam adânc aer în piept și în loc de aer proaspăt din Crâng, aflat în apropiere, simțeam „mirosul de bălegar al plaiurilor natale”, mă vedeam în iesle, culcat pe spate cu ochii pironiți în ochii lui Piciu, roibul pe care îl crescusem, acum îl simțeam ca pe un frate...

Cel mai tare însă, mă chinuia un vers: „Părăsit-am casa părintească și Rusia cu albastru-i blând...”

Rusia, blândul ținut al poamelor, albastrul din cartea autorului rus era orizontul satului de câmpie în care umbla în voie, semeț, acolo se simțea totdeauna puternic și viguros, alerga după cal și îl încăleca din fugă, cum văzusem el un om, pe care îl purtam în sine mea de ani de zile și căruia trebuia să-i scriu o carte. De câte ori nu l-am auzit pe Pârnod, tatăl meu, spunându-le celor pe care îi întâlnea și aduna lângă el cu forța unui magnet pus pe o grămadă de pilitură de fier.

— Ce știți voi, viața omului e un roman, fiecare cu romanul lui, dar romanul meu... se oprea brusc își potrivea privirea în ochii celui pe care îl știa mai gură-cască și începea, de fiecare dată altă poveste. Nu erau toate legate de el, într-unele era doar în trecere, în altele oameni din sat, din satele vecine, din armată, oameni de la deal, de unde aducea vin pentru Costică Mircea sau pentru cârciuma lui Marinică, de la munte, unde se ducea cu porumb și aducea țuică de prună, mere, prune uscate, poame din mere și din pere...

Pe toți negustorii care intrau pe ulița lui Pârnod îi oprea, vorbea cu ei, îi întreba despre locul de unde vin, ce leat sunt, ce mai e pe la ei pe acolo, de unde veneau, dacă se făcea seară, îi aducea în curte, le dădea de mâncare, un pahar cu vin, oamenii se dezlegau la limbă și povesteau. Odată veniseră în sat niște puțari, lipoveni care săpau și sleiau fântâni. După ce le-a dat să bea țuică de corcodușe, o botezase „zărzărică”, de la renumitul cântec „Zărzărică, zărzărea” pe care îl cânta Ioana, copiii lui, o cântau lăutarii la nunți. Flăcăii care

plecau la armată, clienții de la Cărciuma lui Marinică, toți cântau după ce se afumau cu țuica din corcodușe. Lipovenii s-au pus și ei pe cântat, în loc de zărzărică, intonau cântece duioase fiecare pe vocea lui, s-au adunat vecinii, Leanca lui Petre Turlă se închina ca la biserică și puse diagnosticul:

– A, maică, ăștia cântă mai frumos ca la biserică, nu cum fonfaie Gheorghe Dascălu, de zici că-l trage cineva de pantaloni. Ea însăși fonfaia mai tare decât dascălu'. Cei prezenți s-au pus pe râs și pe glume, lipovenii se opreau doar ca să-și mai dreagă glasul cu zărzărică și porneau alt cântec.

A fost prima oară când auzeam un cor, veneau lăutarii de la Colilia de Sfântu Ion, stăteam lipit de țambalul lui Cănică, nu-mi mai trebuia nici mâncare...

Pârnod a lăsat lipovenii să-și încheie concertul. Peste câteva zeci de ani scriam într-o carte: „Îmi amintesc că am ascultat Есѣ на Болге yrēc, celebrul cântec al lui Stepan Razin, chiar acasă, într-o frumoasă seară de iulie sub corcodușul de lângă cuptorul de pâine.”

Tot peste ani aveam să înțeleg rostul întâlnirilor lui Pârnod cu lumea. Trebuia să-i descarce pe toți de poveștile lor, să aibă apoi ce spune și „înfloritul poveștii” rămânea în seama lui. El cumpăra marfa nevăzută a trecătorilor prin Cocora și o vindea apoi cu bucurie altora, fără să primească, altceva în schimb. Bucuria de a spune și de a ține pe alții atenți erau pentru Pârnod cea mai mare plăcere... Lumea îl credea.

Pârnod, de cum pune la adăpost toate pentru iarnă, se suia în căruță și pleca, avea pământ puțin, îi adusese Ioana Mică șase copii și oricât ar fi cusut ea, tot nu era deajuns...

Ceva mă încurca acum, de unde să înceapă, de unde să pornească povestea lui Pârnod, venit pe lume în urma cu 94 de ani...

Încercam de câțiva ani să intru în pielea cuvântului Pârnod, o poreclă, cunoscută în Cocora și în satele vecine, a cărui plecare din această lume la vârsta de 94 de ani nu a impresionat în mod deosebit nici pe cei trei copii rămași în viață din șase câți a avut. Rudele

apropiate și vecinii, chiar trei dintre copiii lui odihneau de câțiva ani de zile.

Ioana Mică în cimitir la Turcescu de douăzeci de ani, Rada, fiica cea mai mare la Fierbinți de peste cincisprezece ani, Constantin cel mai mic dintre copii plecase pe neașteptate de 8 ani, Vasile, după o boala grea odihnea întru Domnul de patru ani la Bolovanul în Ploiești.

Atât le-a fost „sfoara”, cum zicea Pârnod despre cei grăbiți, chemați sau plecați de capul lor acolo. Când a murit fiica cea mai mare, el s-a dus acasă, Pârnod l-a întâmpinat în poartă de pe chipul bătrânului dispăruse lumina. „Știu, a murit, a rostit sec, cu un glas bărbătesc, vocea se voalase ușor și prefigura lacrimile care-i jucau în ochi. Pârnod știa bine ce e cu „nebuna fără minte” cum zicea de multe ori:

– Să nu-mi spui, știu, am visat azi-noapte că eram la Fierbinți...a murit Rada. Îl îmbrățișă, simți din nou puterea trupului care părea cioplit din lemn de carpen. Cei doi au consumat în liniște clipa durerii care se revărsa din unul în altul, un tată la peste 80 de ani, un fiu al lui, care trebuia să înțeleagă bine rosturile venirilor și ale plecărilor...

*

Acum îi venise și lui timpul. Se putea citi pe fețele tuturor. Era deja cazul?

Mai trăiește Pârnod? îl întrebau consătenii când trecea prin sat. Mai trăiește.

– A, maică ăsta a fost dracu gol, îți spun eu, o auzi pe Tușa Sira, o vecină, cu câțiva ani mai mare decât Pârnod, ea însăși campioană la statul pe loc, în fața porții, pe marginea șanțului, cu privirea aruncată în gol, departe, spre satul Opăriți, din Predealul Sărari, de unde venise cu Ironim Barna, soțul ei, adus de Pârnod la rugămintea primarului

Fusaru să fie pândar. A plecat și ea exact la 100 de ani, în urma ei lăsând acest text stupid: «a trăit destul, maică», pe care îl rostea automat. Și când a murit băiatul lui Păcală, avea 15 ani și când a murit chiar Surdu la 50 de ani, căzut din car, tot așa, murise Tinea lui Zdrângu, avea 18 ani, Sira avea textul pregătit: a trăit destul. Apoi continua un fel de bocet, bocea ca la ea la munte, acolo lumea bocește altfel maică, nu ca aici, unde femeile mai mult vorbesc și mai spun și tot felul de prostii, ceea ce era adevărat, cum a făcut Lina lui Oală care la groapă, când a auzit bătaia cuielor la coșciugul în care era Nicu, bărbatul ei, se tânguia de mama focului că, cine o mai încălecă pe ea, asta mergea tot timpul călare și când era calul înhămat la căruță, unul al lui Streche i-a dat pe loc răspunsul:

– Lasă Lino, că vin eu și te încălec.

Pârnod a prins textul, l-a pus la locul lui și peste câțiva ani povestea cu încălecatul o spunea și un om mai șugubăț din Strapazanu, aflat la 12 kilometri de Cocora.

– Numai pe mine m-a uitat Dumnezeu aici, pe marginea șanțului.

Pârnod a auzit-o odată și i-a zis:

– Mai intră și matale în casă, stai frumos pe pat, că p-acolo te caută.

– Să te arză focu', Pârnoade, să te arză focu'! Baba se ridică și intră în casă.

– Nu acum, tușă Siro, mai stai până după Sf. Petru că suntem în post și nu s-a făcut fasolea...Ce le dăm oamenilor la pomană?

Pârnod a trăit destul? mă întrebam cu câteva ore

Se dusesse să-l privegheze. A stat singur înainte de plecarea din capela, cu patru locuri, toate ocupate...

Pârnod părea că doarme, avea un chip senin, nicio grimasă, era frumos, auzea la înmormântări câte o bătrână „ce mort frumos, maică!”

În liniștea adâncă a capelei timpul se oprise, cei patru locatari vremelnici luau contact cu liniștea veșniciei... alunecam ușor în

filozofia vieții... Auzeam ecoul cuvintelor rostite de Pârnod, simțeam acut senzația de viață în comparație cu moartea care îi adunase în această zi frumoasă din mai, închideam ochii și retezam întunericul pe care mă cuprinde înăuntrul lor... părea că-mi lipește genele de globul ocular. Făcui un efort și deschisei ochii, imaginea celor patru coșciuge îmi strecură un fior ca și cum mi-ar fi alunecat pe spate un turtur de gheață, senzație bine știută din copilărie una dintre glumele proaste pe care le făceau copiii. Aș fi vrut să mă mișc, să mă apropii de fiecare coșciug, dar am încremenit, simțind că cineva, o forță necunoscută mă lipise de coșciugul în care dormea Pârnod. Cuvintele viață, moarte, ființă, zburau în jurul meu ca liliecii eliberați de un coleg de clasă la o oră când eram prin anul al treilea la liceu. Vocea profesoarei de rusă, cuvântul tișe pe care îl striga îngrozită m-a trezit la realitate.

A urmat apoi vocea sonoră a profesorului de română. Am auzi clar:

– Astăzi vom învăța pronumele negative nimeni și nimic.

Încet se închegau propoziții, definiții, cu nimeni și nimic, un text absurd care m-a tulburat profund.

Nimeni,... nimic,... stăteam încremenit, departe de sensul vieții și al luminii, auzeam cuvinte, rupturi de materie dintr-un text care căpăta forma necunoscută îndeajuns până acum, a cuvântului... Moartea.

*

Eram acum exact în locul și în momentul mai potrivit să întrezăresc sensul adânc al tăcerii, ca materie, rezonau în memorie nenumăratele și inutilele luări de cuvânt pe la ședințe, chiar unele certuri cu Pârnod care din două trei replici te numea prost.

– Ce dacă ai învățat pedagogie, ești prost, nu înțelegi nimic.

Cuvintele de demult erau acum cărămizile din care era construită capela, bolțile unor locuri de veci, totul devenise un text fără pauze, o aglomerare de cărămizi, temporar organizate aici pentru a intra în veșnicie împreună cu bolovanii. Mi-am amintit câteva cuvinte dintr-un poem pe care îl scrisesem de curând, „*mă întorc să fac din cuvinte prici de scurgere pentru lacrimi*”, am simțit o căldură neobișnuită care m-a luminat din interior, a dat acolo de un sentiment copleșitor, era cuvântul dragoste de tatăl care m-a ținut aproape de el, am simțit o imensă bucurie că Dumnezeu mi-l dăruise pe Pârnod, m-am apropiat cu fruntea, am sprijinit-o de a lui, am rămas așa într-o îndelungă uitare de sine, până ce, mama celei din coșciugul vecin, a unei tinere, m-a scuturat ușor de umeri:

– Ce faceți, domnule, ați adormit?

Am pus instinctiv mâna pe fruntea lui Pârnod... se încălzise și am avut o clipă senzația că bătrânul a clipit și a respirat adânc

La ceilalți vecini de capelă, Tenchiu Gheorghe, născut în anul 1924 și la Stănescu Gabriela în anul 1965, nu venise încă nimeni, când în ușă au apărut pe rând celelalte rude și cunoștințe.

– Gata, tată plec, gata, până aici mi-a fost, auzea clar în adâncul ființei vocea care știa să cânte, să suduie, să mângâie și să înjure cu o forță fără egal, tot ce lăsase Dumnezeu în jurul lui ca lume de oameni, de viețuitoare, de cuvinte, fiecare cu sensul pe care îl deslușea cu un farmec doar de el cunoscut și inventat.

Amintirile curgeau, ca într-un film de animație... cum vorbea cu vițelul abia fătat, cum suduia un cocoș căruia îi căzuse pe o găină ce mai avea doar câțiva fulgi pe aripi, cum intra printre cai și vorbea cu ei, parcă, mai frumos decât cu copiii lui.

– Dă-te Șoimule mai la o parte, uită-te și tu la Piciu, ăsta cum știe, ție îți stă gândul numai la iepe, poate rămâi fără..., acum îl chem pe Mărculescu de la Colilia să te scobească. Șoimu își încorda trupul frumos de armăsar răsfățat și-i făcea loc să ajungă la iesle, să adune ogrinji. De mic copil iubeam caii, îi crescuse de când erau mânji. Apoi

brusc m-am mutat la școală, stăteam atent, când explica Mihăilescu lecția despre Originea vieții.

*

Lecția de azi a lui Pârnod era adevărată, îi intra în toate mădularele și l-am auzit:

„poți să ajungi academician, că tot țăran rămâi și..., tot acolo îți rămâne sufletul, rămâi prost, zicea deseori...”

Mi-am amintit cum reușise Pârnod să nu se mai teamă de nici un câine. Pe ulița noastră, Zamfirache avea un câine mare, de culoare neagră, un câine rău, care nu lătra, te pândea și după ce treceai, ieșea pe sub poartă, se repezea la picior și te mușca. Copiilor le era așa de frică, nici unul nu trecea pe lângă gardul lui Zamfirache, mergeam și eu cu fața spre poartă lipit de gardul lui Nae Grigoriță...

Într-o zi Pârnod a trecut pe lângă gard și a văzut câinele așteptând să atace:

– Stai, că te învăț eu să latră...

În clipa următoare s-a întors, l-a apucat de ceafă, câinele deschisese gura să-l muște, l-a ridicat, l-a ținut spânzurat câteva secunde și l-a aruncat peste gard. Câinele a schelălăit crunt, s-a ridicat și a fugit în copca lui de la paie.

– Latră în... mă-tii, că de-aia ești câine.

– Ce-ai măi Pârnoade, cu câinele meu?

– N-am nimic nea Gheorghe, bună ziua, l-am învățat să latre, dacă mai iese odată îl învăț să cânte ca Gheorghe Dascălu la biserică.

Dascălu era un bătrân, cânta de nu înțelegea nimeni, dădea drumul icosurilor direct pe nas fără vorbe. Popa Zeamă, un basara-bean refugiat, cu o voce de bas, îl corecta uneori în timpul slujbei :

– Gheorghii, dă mă slova pi gurî că-ți padaet nasu pi zloatî. Lumea începea să rădă, popa intona un tișe prelung ca și când ar fi cântat Doamne miluiește.